

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/359312778>

Građanska neposlušnost

Chapter · December 2021

CITATIONS
0

READS
13

2 authors:

Sara Nikolić
University of Belgrade

10 PUBLICATIONS 10 CITATIONS

SEE PROFILE

Irena Fiket
Institute for Philosophy and Social Theory University of Belgrade

24 PUBLICATIONS 174 CITATIONS

SEE PROFILE

Irena Fiket
Sara Nikolić

Građanska neposlušnost

Termin građanska neposlušnost u rečnik savremene političke teorije uveo je Henri Dejvid Toro (Henry David Thoreau) 1848. godine, kako bi ukazao na opravdanost kršenja normi pravnog poretka kada se smatra da su one (v. **norma**) protivne savesti i ljudskim pravima. U eseju o građanskoj neposlušnosti Toro ukazuje na moralnu obavezu (v. **obavezanost**; **dužnost**) odbijanja plaćanja poreza koje je američka vlada nametnula građanstvu kako bi nastavila rat u Meksiku, uvodeći elemente savesti i neophodnosti moralne utemeljenosti pravnih normi, odnosno zakona i propisa (v. **pravda**). Na taj način građanska neposlušnost se pozicionira unutar jusnaturalističkog razumevanja prava, nasuprot pozitivističkom shvatanju. | 51 |

Koncept građanske neposlušnosti inspirisao je brojne društvene pokrete (v. **društveni pokret**, **građanski angažman**, **društveni angažman**) i tokom dvadesetog veka predstavljao značajno sredstvo pritiska da se promene diskriminatorni zakoni (v. **reforma**). Jedan od najpoznatijih | 52 |
| 45 |
| 72 |
| 12, 36 |
| 8 |
| 74 |

- | 39 | tjih primera građanske neposlušnosti na delu (v. **prakse**) je protivljenje Roze Parks da u punom autobusu ustupi mesto belcu, čime se ova mlada žena usprotivila Zakonu o rasnoj segregaciji u javnom prevozu (v. **jednakost, otpor**). Ovaj događaj podstakao je ne samo bojkot gradskog saobraćaja, već i jedan od najuspešnijih masovnih pokreta protiv rasne diskriminacije u novijoj istoriji. Godinu dana od ovog pokretačkog događaja (v. **angažovani akt**) Vrhovni sud SAD proglasio je zakon iracionalnim i ukinuo ga.
- | 71, 54 | Osnovna odlika građanske neposlušnosti je ukazivanje na opravdanost nepoštovanja pozitivnih normi kada su razlozi za nepoštovanje univerzalnije i pravednije prirode od opravdanja na kojima se temelji sama norma. Druga važna odlika građanske neposlušnosti jeste njen nenasilni karakter – utemeljen u hrišćanskoj, hinduističkoj i budističkoj tradiciji – čime se ovaj oblik kolektivnog angažmana razlikuje od drugih vrsta aktivističkog političkog delanja (v. **aktivizam, politički angažman, revolucija**). Treća ključna odlika građanske neposlušnosti je to što je ona uvek usmerena ka javnosti. Drugim rečima, praktikovanje građanske neposlušnosti nužno sadrži i jedan vlastitim angažmanom transparentno impliciran poziv (v. **poziv**) usmeren ka drugim članovima zajednice, da nam se u kršenju pozitivnih normi koje se smatraju nepravednim pridruže.
- | 27, 38 |
- | 75 |
- | 61 |

Za dalje čitanje:

- Gandhi, Mahatma K. (1961), *Non-violent Resistance (Satyagraha)*. New York: Schocken Books.
- Griswold, Erwin N. (1968), „Dissent 1968“, *Tulane Law Review* 42 (4): 726–739.
- King, Martin Luther jr. (1958), *Stride toward Freedom: The Montgomery Story*. New York: Harper & Brothers.
- Lynd, Staughton (1965), *Non-violence in America: A Documentary History*. Indianapolis: Bobbs-Merrill.
- Thoreau, Henry David (1849), „Resistance to civil government: A lecture delivered in 1847.“,

Peabody, Elizabeth (ur.), *Aesthetic papers*. Cornell: Cornell University Library, str. 189–213.

Arendt, Hannah (1972), *Crises of the Republic: Lying in Politics, Civil Disobedience, On Violence, Thoughts on Politics and Revolution*. New York: Harcourt.